

מכתלי בית הדין

תשובות אקטואליות בענייני חושן משפט

גיליון רל"א, תשפ"ה

משולחנו של הגאון
רבי מנחם מנדל
פומרנץ שליט"א
ריש מתיבתא 'עוז והדר'

הזיק נר חנוכה

תירץ שהמשנה מדברת באופן שהכד היה מונח בקרן זוית, כך שהוא לא היה מונח בדרך שלפניו. במערבא אמרו משמו של ר' עולא, שהטעם שנתקל פטור, לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים. שם הגמרא עובדא בנהרדעא שאחד נתקל בכד שהיה מונח ברשות הרבים, וחייבו שמואל לשלם, ועשה כן על פי דעתו שאין לפטור אלא כאשר הכד היה מונח באפילה, אבל אם יש למהלך אפשרות לראות את הכד, אין סיבה לפטור.

הגמרא מספרת על מעשה נוסף שהיה בפומבדיתא, והנידון הגיע לפני רבא וגם חייב את הנתקל. ומבררת הגמרא האם רבא סבור כשמואל שכל שהייתה לו אפשרות לראות אין לפטור, ומשיבה על כך שהמעשה אצל רבא היה בקרנא דעצרא, כלומר, במקום שסביבות בית הכד, שפעמים שאין די מקום בבית הכד להניח חביות, והדרך להניח גם מסביב, ולכן אע"פ שדרך כלל אין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים, מכל מקום בסמוך לבית הכד שמניחים את החביות ברשות, מחובתו של ההולך להתבונן.

לפי המבואר שכאשר עושים זאת ברשות יש לנתקל להתבונן והוא חייב על הנזק, באותה מידה אנחנו למדים לאידך גיסא שאם היה נזק לנתקל בעל החבית פטור, כמבואר במשנה שכאשר הנתקל פטור בעל החבית חייב בנזק, ואילו כאשר הנתקל אשם והוא חייב הרי שאין בעל החבית חייב בנזקו של הנתקל. ובתוספות תלמיד רבינו תם הקשה מהמבואר בגמרא (ל: לגבי מי שהיה לו רשות להוציא ובל רשות הרבים, שלמרות זאת אם הובל הזיק חייב, ואם כן אותו דין אמור להיות אף בקרנא דעצרא, שאע"פ שיש רשות להניח שם חביות, בכל אופן אם אדם ניוזק מהם, בעל החבית יהיה חייב. ומחלק שבהוצאת הזבלים ברשות, הכוונה שיש לו רשות להוציא אותם בתנאי שהוא לוקח על עצמו אחריות לנזקים אם יהיו, אבל בחביות מסביב בית הכד, המקום הוא מיוחד לכתחילה להניח שם חביות באותה תקופה.

ההלכה היא כעולא, כך פסק בשולחן ערוך (סימן תיב סעיפים א-ב): המניח את הכד ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בו ושברו פטור, שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים. הניח הכד במקום שיש לו רשות להניחו, כמו במקום פניו שלפני בית הכד, ובא אחר ונתקל בו ושברו, חייב.

ב. אדם המזיק באונס

לגבי אדם שהזיק, שנינו (ב"ק כו.) אדם מועד לעולם, בין שונג בין מזיד, בין ער ובין ישן. הקשו הראשונים, מאחר שאדם מועד לעולם אפילו אם הנזק לא אירע באשמתו, אם כן מדוע מי שנתקל בחבית שלא היתה מונחת במקום הראוי להניחה פטור 'לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים', הרי אדם חייב אף כשהזיק בלא כוונה.

התוספות (שם כז: ד"ה ושמואל) הקשו ממקורות נוספים שמצינו שהמזיק באונס פטור, כמו לגבי שוחט שנתנו לו בהמה לשחוט ונטרפה באונס תחת ידו,

מאחר והוא נוהג שלא לדבר דברי חולין בתוך מחצית השעה להדלקה, כך שמשמא סייעוהו לכל יעבור על קבלתו. אולם, כעת עליו לרוץ לטלפון, מדין מצוות כיבוד אש, העומדת בוודאי מעברו השני של הקו. אכן, מצווה גוררת מצווה, מלמל שמשון בסיפוק. שמשון, שבימים כתיקונם, מסתובב נינוח ורגוע, כיאה וכיאות לכן תורה מופלג בחסידות, הפעם לאחר כל עבודת הקודש המופלאה, בשעה שפנה ללכת לעבר עמדת הטלפון הציבורי, לא היה מספיק עירני בדרך הילוכו, ותוך כדי שמהר לקבל את שיחת הטלפון נתקל במגש עמוס חנוכיות עם נרות שזה עתה הודלקו, אלו שכנו כבוד באחד החדרים היוצאים מן המסדרון. לא קשה לשער מה הייתה התוצאה, כוסיות הזוכיות הרבות שגדשו את המגש הפכו לשברים ולשברי-שברים, והשמן החמים שמילא את הכוסיות התפשט כנחל ממיך לאורך המסדרון.

בעלי החנוכיות שנוכחו בנעשה, החלו מתקבצים יחדיו אל מקום התאונה, ורק שמשון הנבון, מיהר הלאה בדרכו אל הטלפון, שם נודע לו כי עליו להודרו לסור לבית הוריו, יען נזקקים הם לעזרתו במסיבת החנוכה המיועדת להיות בביתם הלילה.

מיד עם סיום השיחה, נחפו שמשון כמובן לסייע לבחורי החמד שניצבו בפני שוקת שבורה, פשוטו כמשמעו, לאסוף את השברים ולנקות את האזור. כיאה לבחורים צעירים השקועים באהלה של תורה, לא אחד מהם רטן או כעס חלילה, ורק התעורר דיון של חדוותא דאורייתא בדיני ההדלקה ובסוגיית ככתה אין זקוק לה, בעוד שמוחו של שמשון פעל ללא הרף להריץ דוקא את הסוגיות העוסקות בדיני תשלומים על נזק, להתעמק בסוגיית 'נתקל' אם הוא פושע או לא, וכאשר היו החבורה כולה בבחינת טובלים בשמן רגלם, שכן של מצווה ושמנה של תורה, נאלץ שמשון להיפרד מהם מתוך ריתחא דאורייתא תוססת ללכת לבית הוריו, לא לפני שסיים עם ידידו שיבררו למחרת היום, אם הוא חייב על אותה מהפכה זוטא שנעשתה על ידו בדרך הילוכו.

עיקרי הנושא בהלכה

נברר תחילה מה דינו של נתקל בחפץ והזיקו, אם חייב לשלם לבעל החפץ, ולאחר מכן נבוא לברר את הדין לגבי נר חנוכה.

א. נתקל בכד ושברו בדרך הילוכו

את הדין של 'נתקל' אנחנו מוצאים במשנה במסכת בבא קמא (זו.), המניח את הכד ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור. בגמרא (כו:) הקשו 'הא איבעי ליה לעיוני ומיזל', כלומר, הרי מוטל על האדם לעיין בדרך הליכתו ורק כך ללכת, ומדוע הנתקל פטור מלשלם על מה ששבר. הגמרא מביאה כמה תירושים: בשמו של רב תירצו שהמשנה עסקת באדם שמילא את רשות הרבים בכדים ולא ניתן לעבור מבלי להיתקל בהם. שמואל תירץ שהמשנה מדברת כאשר הכד היה מונח במקום אפל ולא היה אפשר לראותו. רבי יוחנן

משון, בחור חסידי נלהב, מהדר גדול היה במצוות. חבריו רגילים להפליג רבות על אהבתו למצוות, עד שהיו מספרים כי כבר בהיותו ילד רך הופיע בבית הכנסת חמוש בארבעה מינים מהודרים, שפשפש ומצא בשוק בזול תמורת כספי חסכוניותו. ולא דווקא משום שאביו לא נרתם לעניין לממן לו את רכישת חפצי המצווה, אלא לפי שרצה שמשון לקיים 'לכם' בהידור ולכן התעקש להוציא מעצמו על המצווה. כך, גם בפסח, ביקש מאביו שיסדר עבורו קערה עם מצות מצווה. יודעי דבר, ידעו לספר כי מיום עומדו על המשמר, לא פספס גם לא מעמד של פדיון פטר חמור ברחבי הארץ.

אם היו מי מהסובבים שחשבו לעצמם כי אין זה אלא משחק ילדים בעלמא, הנוהגים להידמות בדרכיהם לאנשים גדולים ולתור אחר אנקדוטות מעניינות, הרי שברבות הימים נוכחו לדעת שככל שגדל הנער שמשון, חשקו לא פחת במאומה מלחזר אחר המצוות, ואדרבה, נוספו בו גם התלהבות ולהט למצווה, והיה נוהג להכין עצמו בהכנה דרבה הן בהכנות גשמיות בהידור מצוה והן בהכנות רוחניות במחשבת דיבור ומעשה. עד שהיה אדם אומן לבנו, יהי רצון שתהיה כשמשון שמחבב את המצוות.

ערב חג החנוכה, בהיות שמשון תלמיד בשיבת 'התורה והמצווה' בירושלים עיר הקודש, עמד שעות ארוכות להכין את המנורה הקטנה והמרהיבה שרכש לעצמו טרם כניסתו לישיבה, להידור מצווה. בהרדת קודש לגלג את הפתילות והשחלים בצינוריות, יצק שמן אל הבזיכים הגדולים והמעוצבים - לגוי מצווה, והעמיד את החנוכיה בפתח חדרו, לצד חנוכיות הפס הפשוטות של חבריו. באמת אמרו: בכל יום ויום ממלא שמשון שיעור שמן המספיק כדי הארת הנרות עד הבוקר, וזכר למנורה בבית המקדש.

ליל נר ד' חנוכה, ערך שמשון את ארבעת הנרות בסילוין, והמתין בקוצר רוח לשעת ההדלקה המרוממת. משהגיע הזמן, אחז בידו את השמש הרבני, שדומה היה יותר להר מחודד, בירך בקול שאגה שנשמע היטב בין כל כתלי הישיבה והדליק בשמחה עצומה את הנרות. חבריו אחר, ששיטפו פעולה עם 'המצב' המרומם והנאדר בקודש, הדליקו בזה אחר זה את הנרות בקולות וברקים, ואף ריקדו ופיזזו עמו בלהט קודש.

כמעט רגע קט לאחר שסיים שמשון את מעמד ההדלקה והשירה שעמה, עוודו עומד כבובד ראש להטיל על הקרקע סביבון ענק ממדים שקיבל כמתנת חנוכה מסבו מערצו, כאשר בראשו רצים כל פתרונות ראשי התיבות של נה"ש הפזורים בספרים, הופיע בפתח החדר אחד מחבריו לספסל הלימודים, והודיע לו כי זה זמן רב שהוא מחפש אחריו לקרואו אל הטלפון הציבורי, שם ממתינה לו שיחה. בהתנצלות שיש עמה מבוכה הוסיף ואמר, שלמען האמת לא היה יודע לו את מספר החדר שם איוה לו שמשון למושב, אך הקולות כבר הוליקוהו אל החדר הספוג שמחה, אור והמימות. ההתנצלות היתה מיותרת, הרהר שמשון לעצמו,

שהשוחט פטור (בבא קמא צט:), ואין אומרים אדם מועד לעולם אף באונס. וכן לגבי ישן, דין שהובא בירושלמי (בבא קמא פרק ב הלכה ח) אודות מי שהיה ישן ובא אחר והניח כלים לידו, תוך כדי שינה הזיק הישן את הכלים, שהישן פטור, ואין אומרים אדם מועד לעולם ואפילו באונס.

לפיכך, כתבו התוספות שבאונס גמור אין אומרים אדם מועד לעולם. ונחלקו הראשונים בגדר 'אונס גמור': שיטת תוספות שכל שהוא קרוב לפשיעה כעין גניבה פטור, ורק אונס שהוא קרוב לפשיעה כעין אבידה חייב עליו, וגרע משומר שכר שחייב אף על גניבה. ודעת ריב"א (הובאו דבריו בתוספות רבינו פרץ וברבינו ישעיה בשיטמ"ק ב"ק כז.) שדוקא באונס גמור ממש, אבל כל שאינו אונס גמור אף שהוא כעין גניבה חייב, והטעם כי לשם מה היה לו להתעסק בממון חבירו, אבל אדם שהולך ברשות הרבים ונזהר כמקובל ונתקל בדבר שלא היה מצוי להיות ברשות הרבים, פטור. וכן שומר חנם שמוטל עליו להתעסק בפיקדון ונזהר בו כמקובל, פטור. (ראה מה שהארכנו בזה לענין חיוב נזיקין מכתלי בית הדין חלק ג סימן מא.)

מנגד, שיטת הרמב"ן (במלחמות, בבא קמא יג. מדה"ד; חידושים ב"מ פב:) שאדם המזיק חייב אפילו באונס גמור, ובאותם מקומות שמצינו שהאדם פטור, מדובר שהנזק היה בפשיעת הניזק או שהמזיק קיבל רשות לעשות מה שעשה. בנתקל והזיק כלים בפליטתו, הרי פשע בעל הכלים במה שהניחם ברשות הרבים, ולכן המזיק פטור כל שלא הזיק בידים, ומאחר שאין דרכו להתבונן אין זה נחשב פשיעה ומזיק בידים. בישן שהזיק את הכלים, פשע בעל הכלים שהניחם במקום שישן האדם. ובטבח אומן שנטרפה הבהמה באונס, מאחר שנתן לו בעל הבהמה הרשות לשחוט, שוב אינו נחשב כמזיק כל שנעשה באונס.

הבית מאיר (או"ח סימן תמוח סעיף ב) כתב שלשיטת הרמב"ן שמחייב באונס גמור ופוטרו אם הנזק נעשה בפשיעת הניזק, לאו דוקא אם הפשיעה הייתה של הניזק עצמו, אלא הוא הדין אם אחרים פשעו בכלי, ככל אופן המזיק כבר פטור. לכן מובנת הסוגיא של מת והניח פרה שאולה, והיו הבנים סבורים שהפרה של אביהם וטבחיה ואכלוה, שהדין הוא שמשלמים דמי בשר בזול, וזהו דמי הנאתם, אבל לא משלמים יותר, למרות שהזיקו את כל הפרה (ב"ק קיב), ואמנם התוספות תירצו על כך לשיטתם משום שהרי זה אונס גמור, אך לפי הרמב"ן צריך לומר שנתנו שאין כאן פשיעה מצד משאיל הפרה, אך עדיין יש כאן פשיעה של אביהם שמת ולא הודיע להם שפרה זו היא שאולה, ולכן גם במצב זה המזיק פטור.

אך במנחת שלמה (שיעורים בבא קמא כז:) דן בשיטת הרמב"ן לגבי נתקל בכדי באופן שהפשיעה הייתה מצד אדם אחר, שיהיה המזיק חייב בכל אופן שהוא, והניח בצ"ע. אבל בחידושי רבי נחום (ב"ק ד. ס"ק קיא) כתב כדבר פשוט, שטעם הרמב"ן שפטור משום שאיהו דאזיק אדנפשיה, ולכן אם לא הבעלים פשע בממונו אלא אדם אחר גרם למזיק שזיק, המזיק חייב.

עולה כי נחלקו התוספות והרמב"ן אם אדם חייב גם על אונס גמור. להלכה, סתם השולחן ערוך (סימן שעח סעיפים א-ב) כלשון הרמב"ם (חובל פרק ו הלכה א) שאדם חייב אפילו באונס. והמגיד משנה (שם) למד שדעת הרמב"ם שלא לחלק ובכל אונס חייב, וכן כתב הש"ך (שם סק"א) בדעת הרמב"ם ובדעת השו"ע. וכן כתבו הבית מאיר (או"ח סימן תמוח סעיף ב) ואחרונים רבים. אולם בכסף משנה (שם) למד שגם לדעת הרמב"ם אינו חייב בכל אונס, והקשה על המגיד משנה ממה שכתב כן בעצמו לקמן (חובל פרק א הלכה יב והלכה טז). ובדרישה (שם) כתב שגם דעת המגיד משנה לפטור באונס גמור, וכן כתב בבאיור הגר"א (שם ס"ק ג.)

ואילו הרמ"א סייג וכתב בהדיא שדוקא באונס שאינו גמור. והש"ך הקשה מדוע לא כתב דבריו בלשון 'יש אומרים'. אמנם להמבואר בדעת הכסף משנה גם

לדעת הרמב"ם ושו"ע אינו חייב בכל אונס. לפי זה, מה שחייב הנתקל אם שכר חבית במקום שרגילים להניח שם חביות, להתוספות וסיעתם זהו משום שאין זה אונס גמור, כי היה לו להעלות בדעתו שיש שם חביות, ואילו להרמב"ן וסיעתו מאחר שהרגילות להניח שם חביות, לא פשע בעל החבית, לכן חייב המזיק.

ג. נתקל בדבר גבוה ובולט

כאמור להלכה נתקל ששבר כלי תוך כדי הליכה פטור, מלבד באופן שהכלי היה מונח במקום שרגילים להניח שם, שאז אין זה אונס גמור וגם אין פשיעה מצד הניזק. כעת יש לברר את הדין בנידון דידן כאשר נתקל בנר חנוכה בדרך הילוכו והזיקו.

ותחילה יש לדון במי שהניח דבר הניכר ובולט מעל גבי הקרקע, אם אף במצב כזה נקבל את הסברא שאין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים, או אולי מאחר שהדבר ניכר ובולט הדרך הוא כן להתבונן וגם נחשב לפשיעה אם הזיק.

הרשב"א (שיטמ"ק ב"ק שם), רבינו יהונתן מלוניל והמאירי (שם) מכארים את החילוק מדוע לגבי בני אדם או אומרים שאין דרכם להתבונן בדרכים בעוד שלגבי בהמה אומרים שדרכה להתבונן, וזוהו משום שלאדם יש בלבול מחשבות והוא טרוד בעצמו ואינו מתבונן בדרכים, מה שאז כן בהמה אין לה בלבול מחשבות ומתבוננת בדרכה. סברא זו נכונה לכאורה גם לגבי חפץ גבוה, הרי האדם טרוד בעצמו בכל מקרה, ויתכן שגם מול דבר גבוה ובולט הוא עלול שלא לשים לב.

אך התוספות (שם כז: ד"ה לפי) כתבו שהשור עיניו למטה ולכן דרכו להתבונן, מה שאין כן אדם שעניו למעלה ואינו רואה מה מונח למטה. לפי דבריהם נמצא שבדבר גדול דרך אדם להתבונן. וכן כתב בתוספות רבינו פרץ (בבא קמא כז:) להדיא שמכשול המצוי בגובה עיני האדם, דרכו של אדם להתבונן ולראות אותו, לפי שעניו למעלה. וכן כתב תלמיד הרשב"א והרא"ש (בבא קמא לב.) שדרך אנשים הוא להתבונן במה שהוא למעלה מנגד עיניהם.

[בתוספתא (בבא קמא פרק ו הלכה יג) משמע לכאורה שלא כשיטה זו, שם נתבאר אודות מי שעשה סוכה בחג בפתח חתונו והזיק בה אחר, שבעל הסוכה חייב. סוכה היא הרי דבר גדול וניכר, ואעפ"כ הנתקל פטור ובעל הסוכה הוא שחייב בהזיקו. ולשיטת התוספות ותוספות רבינו פרץ צריך לומר שעל אף שהסוכה היא דבר גדול, מכל מקום פעמים שניזוק על ידי בליטות ודברים קטנים שיצאו מחוץ לסוכה].

בפני יהושע (בבא קמא לב.) הביא שכמדומה לו שראה אביוהו ספר לחלק בין תקלה שהיתה למטה מרגליו ובין תקלה שהיתה למעלה ממנו, אך לא הסכים עם זה לדינא וסיים שם שהוא דוחק גדול.

ד. נרות חנוכה

מנורה שעליה נרות חנוכה דולקים, וכך גם כל סוגי החנוכיות הניצבות בגובה קרוב לעשרה טפחים, נחשבים לדבר בולט וניכר, ואמנם לפי סברת המאירי שהסיבה היא לפי שבני אדם טרודים במחשבותיהם ואינם שמים לבם לנעשה סביבם, אפילו אם המנורה בולטת יש לפטור את הנתקל. אך לפי סברת התוספות שהאדם עיניו למעלה ואינו מתבונן למטה, יש לדון אם חנוכיה הניצבת בגובה תשעה טפחים שאיננה מול עיניו ממש, נחשבת לדבר בולט שמתבוננים בה, או שדוקא מה שמול עיניו ממש. [ולסברת הספר שהביא בפני יהושע,

הרי דוקא בדבר שהוא למטה מרגליו אינו מתבונן. אמנם התוספות ציינו שעניו של אדם למעלה].

מעתה לכאורה מאחר שאף לשיטת הסוברים לחייב בדבר גבוה שעומד מול עיניו, אין לנו הוכחה לחייב בגובה כזה, לא נוכל להוציא ממנו ולחייב את משונו המזיק.

אלא שמסיבה אחרת יש לנו לחייבו, והיינו על פי סברתו של רבא שחייב בפומבדיתא, על פי מה שנתבאר בגמרא לגבי קרנא דעצרא, שסיבת החיוב לפי שרגילים להניח שם כדים, ולכן במצב כזה יש לו להתבונן, וכך יש לנו לומר גם לגבי נרות חנוכה, שהרגילות להניח באותו מקום את נרות החנוכה. וכאן יש לחייב להתוספות מצד שאין כאן אונס גמור, ולהרמב"ן אפילו אם נחשב לאונס גמור הרי אין כאן פשיעה מצד הניזק. וכן כתב הגר"מ גרוס (קובץ תל תלפיות חלק סח אות רכט) בשם הגר"ש אלישיב, שמסתבר שבנר חנוכה שייך לומר סברא זו שרגילים להניחם בפתח החצר.

ה. הזיק בנר חנוכה

לגבי מי שהזיק על ידי נר חנוכה, מצינו בשולחן ערוך (סימן תיח סעיף יב) שהמניח נרו בחוץ, אפילו היה זה נר חנוכה, והזיק בו אחר, חייב המניח את הנר. לכאורה יש לשאול הרי בנר חנוכה הרגילות להניח וממילא היה לו להתבונן, ומדוע מחייבים את המזיק. ויתכן לומר על פי מה שכתבו התוספות (כז: ד"ה ה"ג אמאי) על קושיית הגמרא מדוע פטרו את המזיק כד שהונח ברשות הרבים, ולכאורה יש לגמרא לשאול גם על הסיפא של המשנה שאם הזיק ההולך, בעל הכד חייב, ומדוע לא מקשים הרי על ההולך היה להתבונן בדרך הילוכו, ומסבירים התוספות שיותר יש לאדם להזהר שלא יזיק אחרים משלא יזוק, ולכן השאלה של 'איבעי ליה לעיוני', היא כלפי הרישא שהיה לו לשים לב שלא להזיק, ואילו כלפי הסיפא הרי חובת המזיק להזהר שלא להזיק.

לפי זה מובן שמי שהניח נר חנוכה ואדם ניזוק מכך, חייב המזיק לשלם לניזק אפילו אם יש רגילות להניח שם, כי על אף שהניזק היה צריך להתבונן, מכל מקום על המזיק מוטלת אחריות שלא להזיק.

וזה דבר המשפט

- אדם שנתקל בכלי הזיק פטור, מאחר שאין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים. כאשר הכלי היה במקום שרגילים להניח שם כלים, הנתקל חייב.
- נחלקו הראשונים במי שהזיק באונס גדול אם הוא פטור. יש הפוסקים בכל אונס גדול כעין גניבה ויש הפוסקים רק באונס גמור ויש המחייבים בכל אונס. להלכה לנוהגים כדעת השו"ע הוא ספיקא דדינא, אבל לנוהגים כדעת הרמ"א נוהג לפטור את המזיק באונס כעין גניבה, ובפרט כאשר הוא מוחזק אי אפשר להוציא ממנו אף שאינו באונס גמור.

- עוד נחלקו הראשונים בטעם שאין דרכם של בני אדם להתבונן בדברים, האם הוא משום שהאדם הוא בעל מחשבות, או משום שאדם עיניו למעלה, ולכאורה נפק"מ בדבר הניכר ובולט מול עיני האדם, אם דרך בני אדם להתבונן וחייב המזיק.

- בנר חנוכה יש לדון אם נחשב מול עיני האדם. אמנם, גם בלא"ה, כיון שבימי החנוכה רגילים רגילות להניח נרות במקומות אלו, יש להולך להתבונן בדרכו. ולכן חייב משונו לשלם את החנוכיות שהזיק.
- ומכל מקום אם הזיק על ידי נר חנוכה, חייב המניח את הנר, כי אעפ"י שיש לניזק להתבונן, מחובתו של המזיק שלא להזיק.

